

Αρχαία Ελληνικά Θεωρητικής Κατεύθυνσης Γ' Λυκείου

Διδαγμένο κείμενο

Πλάτωνος Πρωταγόρας 324A–C

Ἐνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νοθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὕσης. Εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὧ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτὸ σε διδάξει ὅτι οἱ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετῆν. Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται—οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγέννητον θείη—ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὐθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα. Καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετῆν· ἀποτροπῆς γοῦν ἕνεκα κολάζει. Ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν ὅσοιπερ τιμωροῦνται καὶ ἰδία καὶ δημοσία. Τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναῖοι οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετῆν. Ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκῶς καὶ σκυτοτόμου συμβουλευόντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετῆν, ἀποδέδεικταί σοι, ὧ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὡς γέ μοι φαίνεται.

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας ... καὶ διδακτὸν ἀρετῆν.»

(μονάδες 10)

B1. Ποια ἀποψη εκφράζει ο Πρωταγόρας στο κείμενο που σας δίνεται για τον σκοπό της τιμωρίας (μονάδες 5) και πώς αξιοποιεί την ἀποψη αυτή για να τεκμηριώσῃ ὅτι η ἀρετὴ μπορεῖ να διδαχθεῖ; (μονάδες 5);

(μονάδες 10)

B2. «ὥσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται»: Να σχολιάσετε την παραπάνω φράση, δίνοντας ἔμφαση στη σημασία που ἔχει ο λόγος για τη συγκρότηση και για τη λειτουργία της κοινωνίας.

(μονάδες 10)

- B3.** Με βάση το κείμενο που σας δίνεται και το παρακάτω μεταφρασμένο απόσπασμα, να δείξετε ότι κατά τον Πρωταγόρα ο ρόλος της πόλης είναι και παιδαγωγικός.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Και όταν πια φύγουν αυτοί [δηλ. οι νέοι άνδρες] από τους δασκάλους, η πόλη, με τη σειρά της, τους αναγκάζει να μάθουν τους νόμους και να ζουν σύμφωνα με αυτούς, ώστε να μην ενεργούν από μόνοι τους και όπως νομίζουν οι ίδιοι [...]. Έτσι, και η πόλη, υπογραμμίζοντας τους νόμους, αυτά τα επισημάματα των καλών, παλαιών νομοθετών, αναγκάζει και όσους ασκούν ένα αξίωμα και όσους άρχονται να συμμορφώνονται με αυτούς. Εκείνος δε ο οποίος τους παραβαίνει, υφίσταται κυρώσεις και οι κυρώσεις αυτές ονομάζονται, και σε σας εδώ [δηλ. στην Αθήνα] και σε πολλά άλλα μέρη, *εὐθύνες*, *λες* και η δικαιοσύνη *ξαναβάζει* [τον παραβάτη] στην ευθεία.»

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* 326C-E
(μονάδες 10)

- B4.** Πώς περιγράφει ο Πλάτωνας στο πρώτο μέρος του διαλόγου *Πρωταγόρας* τους σοφιστές *Πρόδικο*, *Ιππία* και *Πρωταγόρα*;

(μονάδες 10)

- B5.** Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις να γράψετε στο τετράδιό σας μία λέξη του διδαγμένου πρωτότυπου κειμένου ετυμολογικά συγγενή: *υποθήκη*, *βιαιοπραγία*, *ιδέα*, *εκτρέπομαι*, *μισαλλοδοξία*, *οίηση*, *επιεικής*, *υποδοχή*, *τμήμα*, *άφαντος*.

(μονάδες 10)

Αδίδακτο κείμενο *Ισοκράτη, Κατά Σοφιστών, 1-3.*

Τίς γὰρ οὐκ ἂν μισήσειεν ἅμα καὶ καταφρονήσειεν πρῶτον μὲν τῶν περὶ τὰς ἔριδας διατριβόντων, οἱ προσποιοῦνται μὲν τὴν ἀλήθειαν ζητεῖν, εὐθύς δ' ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπαγγελμάτων ψευδῆ λέγειν ἐπιχειροῦσιν; Οἶμαι γὰρ ἅπασιν εἶναι φανερόν ὅτι τὰ μέλλοντα προγιγνώσκειν οὐ τῆς ἡμετέρας φύσεώς ἐστιν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχομεν ταύτης τῆς φρονήσεως ὥσθ' Ὅμηρος ὁ μεγίστην ἐπὶ σοφίᾳ δόξαν εἰληφώς καὶ τοὺς θεοὺς πεποίηκεν ἔστιν ὅτε βουλευομένους ὑπὲρ αὐτῶν, οὐ τὴν ἐκείνων γνώμην εἰδὼς ἀλλ' ἡμῖν ἐνδείξασθαι βουλόμενος ὅτι τοῖς ἀνθρώποις ἐν τούτῳ τῶν ἀδυνάτων ἐστίν. Οὗτοι τοίνυν εἰς τούτῳ τόλμης ἐληλύθασιν, ὥστε πειρῶνται πείθειν τοὺς νεωτέρους ὡς, ἦν αὐτοῖς πλησιάζωσιν, ἃ τε πρακτέον ἐστὶν εἴσονται καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐπιστήμης εὐδαίμονες γενήσονται. καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν αὐτοὺς διδασκάλους καὶ κυρίους

καταστήσαντες, οὐκ αἰσχύνονται τρεῖς ἢ τέτταρας μνᾶς ὑπὲρ τούτων αἰτοῦντες.

ἐπάγγελμα = υπόσχεση

Γ1. Να γράψετε τη μετάφραση του παραπάνω κειμένου.

(μονάδες 20)

Γ2. Να γράψετε τον ζητούμενο γραμματικό τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

πρῶτον	: τον ίδιο τύπο στο συγκριτικό βαθμό
ἔριδας	: την αιτιατική ενικού
διατριβόντων	: τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος
φρονήσεως	: την κλητική ενικού
μεγίστην	: τη γενική ενικού στο ίδιο γένος στο συγκριτικό βαθμό
προγιγνώσκειν	: το β' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του αορίστου β' στην ίδια φωνή.
ἀπέχομεν	: το α' ενικό πρόσωπο της ευκτικής του αορίστου β' στην ίδια φωνή.
εἰληφῶς	: το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή.
εἰδῶς	: το α' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του ίδιου χρόνου.
αἰσχύνονται	: το β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα στη μέση φωνή και διάθεση.

(μονάδες 10)

Γ3α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων: ψευδῆ, τῆς φρονήσεως, τόλμης, αὐτοῖς, κυρίους, αἰτοῦντες.

(μονάδες 6)

Γ3β. “Οὔτοι τοίνυν εἰς τοῦτο τόλμης ἐληλύθασιν”: να μεταφέρετε το παραπάνω χωρίο στον πλάγιο λόγο (και με τους δύο τρόπους) εξαρτώντας το από τη φράση “Ο Ἴσοκράτης ἔλεγε”
(μονάδες 4)